

Asia: VN/2383/2024

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamista koskevista asetuseronnoksista

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Asetuseronnoksen 12 §:ssä esitetään, että ammattikorkeakoululain 43 §:n 3 momentissa tarkoitettu perusrahoituksesta 95 prosenttia määräytyisi toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden perusteella ja 5 prosenttia muiden koulutuspolitiikan sekä tutkimus- ja kehittämispolitiikan tavoitteiden perusteella (strategiaperusteinen rahoitus). Koulutuksen perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi esitetään 75 % ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi 20 %.

Pidättekö esitettyä rahoitusperusteiden keskinäistä painoarvoa tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 1:

Nykyinen rahoitusmalli, jossa rahoitus perustuu kokonaan tuloksiin, on johtanut myös epäterveeseen kilpailuun ja yhteistyöhaluttomuuteen ammattikorkeakoulujen kesken. Näkemyksemme mukaan nykyisestä mallista puuttuu kannusteet, ohjaus sekä tuki korkeakoulujen yhteistyön toteuttamiselle.

Korkeakoulujen erityispiirteiden ja profiloinnin entistä parempi tunnistaminen ja siitä palkitseminen olisi edelleen tärkeää. Ammattikorkeakoulut, joilla on valtakunnallinen tehtävä ja erityinen profiili jäävät alueellisten ammattikorkeakoulujen varjoon tällä hetkellä. Erityisen ongelmallista on se, että monet kaikkia ammattikorkeakouluja koskevat kehittämis- ja/tai osallistumisvelvoitteet koskevat kaikkia samalla tavalla koosta riippumatta. Perusrahoituksessa tulisi olla komponentti, joka kompensoisi tätä eriarvoisuutta.

Kansainvälisen yhteistyön pitkäjänteinen kehittäminen on haastavaa, kun rahoitusmallimme ei suoraan tue sitä. Korkeakoulutuksen visio kannustaa suomalaisia korkeakouluja keskenään yhteistyöhön kansainvälisessä yhteistyössä. Tässä yhteistyön tiivistämisessä suomalaiset korkeakoulut hyötyisivät konkreettisista työkaluista ja kannustimista.

2. Koulutuksen rahoitusosuuteen (13 §) esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 2:

Kilpailu ensikertaisista opiskelijoista tulee kuitenkin kiristymään ammattikorkeakoulujen kesken.

3. Strategiaperusteisen rahoituksen (14 §) määräytymisperusteita esitetään muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukeva osuus (ns. ohjelmarahoitus). Jatkossa strategiarahoitus perustuisi korkeakoulun strategiaa ja uudistumista tukevaan osuuteen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 3:

Näemme tämän mahdollisuutena korkeakoulujen profiloitumiselle ja pitkäjänteiselle, profiiliin mukaisen osaamisen ja kyvykkyyden kasvattamiseen. Näkemysemme mukaan uudistuksen olisi hyvä olla pysyvä.

Strateginen rahoitus tulee kytkeä korkeakoulun kyvykkyyksien kehittämiseen, mutta 5%:n osuus kokonaiskehysrahoituksesta on siihen kovin pieni.

4. Muuta lausuttavaa valtioneuvoston asetusluonnokseen

-

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä

5. OKM asetuksen 1 §:ssä ja liitteessä esitetään koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereiksi ja niiden painoarvoiksi seuraavia:

- 1. Ammattikorkeakoulussa aloittaneiden uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärä 3 %**
- 2. Ammattikorkeakoulussa suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä 56 %**
- 3. Avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa, erillisinä opintoina, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 5 %**
- 4. Ammatillisen opettajankoulutuksen opintokokonaisuuden suorittaneiden lukumäärä 2 %**
- 5. Korkeakoulujen välisten yhteistyösopimusten perusteella suoritettujen opintopisteiden määrä 1 %**

6. Valtakunnallisen opiskelijapalautekyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %

7. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten määrä Suomessa vuosi valmistumisen jälkeen 2 %

8. Valtakunnallisen uraseurantakyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 5:

Työllistymisen painoarvon heikentäminen ei ole kovin tarkoituksenmukaista ottaen huomioon rahoitusmallin yleiset, tutkimusten määrän kasvattamisen ja työllistymisen tavoitteet.

6. Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan uuden laskentakriteerin painoarvo olisi 3 %.

Tämä toteutettaisiin siirtona avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettuja opintopisteitä koskevasta rahoitustekijästä, jonka painoarvo olisi esityksen mukaan 5 % (nykyisin 8 %).

Uusien esikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan laskenta suoritettaisiin viimeisen käytettävissä olevan vuoden (kesäkuun tilanne) toteutuman perusteella.

Pidättekö ehdotusta uudesta rahoitustekijästä tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 6:

”Ensisijaiset uudet opiskelijat” on tarkoituksenmukainen, hallitusohjelmaa tukeva ja nopeavaikutteinen mittari, koska sen laskennassa käytetään viimeisimmän käytettävissä olevan vuoden tietoa kolmen edellisen vuoden keskiarvon sijaan

7. Ammattikorkeakoulussa kalenterivuonna suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä - rahoitustekijän painoarvon esitetään pysyvän ennallaan. Rahoitustekijän laskentaan esitetään tarkennuksia:

- Ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoiimiin esitetään muutoksia. Momentin mukaan tutkintojen lukumäärää laskettaessa ammattikorkeakoululain 14 §:ssä tarkoitettussa tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5).
- Jos tutkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, toista tutkintoa painotettaisiin lisäksi kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Muut laskennan kertoimet pysyisivät ennallaan.
- Teknisenä muutoksena kerroinluokan 1 tutkintoja ei enää jatkossa listattaisi asetuksen liitteessä vaan ryhmään C (kerroin 1) sisältyisivät kaikki sellaiset tutkinnot, jotka eivät sisälly A (kerroin 3) tai

B (kerroin 1,75). Muutos ei vaikuttaisi korkeakoulujen välisiin rahoitussuhteisiin, mutta sillä vältettäisiin tarpeeton asetusmuutos sopimuskauden aikana, mikäli käyttöön otetaan uusi tutkintonimike, joka ei sijoitu ryhmiin A tai B.

- **Artenomi (AMK) -tutkinto** nostettaisiin samaan kerroinluokkaan 1,75 muotoilija (AMK) -tutkinnon kanssa. Muihin kerroinluokkiin ei esitetä muutoksia.

Pidättekö ehdotusta tavoiteaikakertoimen nostamisesta (1,8) tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Pidättekö ehdotusta toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen pienentämisestä (0,5) tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 7:

Katsomme, että nykyinen kerroin huomioi paremmin korkeakoulujen mahdollisuudet aiemman tutkinnonhyväksiluvulle uudessa tutkinnossa. Opetushenkilöstön kokemus on, että aikuisopiskelija tarvitsee yhtä paljon tai jopa enemmän opetus- ja ohjausresursointia ensikertalaiseen verrattuna, huolimatta aiemmasta korkeakoulututkinnosta. Sopimuskauden 2025–2028 aikana ei ehdi merkittävässä määrin tapahtua muutosta yksilön tai työnantajan käyttäytymisessä koulutuksen hankkimiseen ja lyhyemmän koulutuksen arvostamiseen. Myöskään korkeakoulut eivät pysty merkittävästi vaikuttamaan muutokseen seuraavan sopimuskauden aikana, varsinkin sosiaali- ja terveysaloilla, joilla kansallinen ja kansainvälinen muu sääntely edellyttää tutkintojen tunnustamista.

8. Rahoituslaskennassa avoimen opintopisteistä huomioitaisiin vain ne, joiden tekijällä suomalainen henkilötunnus.

Rajaus edellyttää tiedonkeruumuutoksia ja se tulisi voimaan v. 2024 suoritetuista opintopisteistä alkaen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 8:

-

9. OKM asetuksen 2 §:ssä ja sen liitteessä esitetään tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusosuuden laskentakriteerien tekijöiksi ja painoarvoiksi:

1. **Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolinen rahoitus 12 %**
2. **Suoritettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä 6 %**
3. **Julkaisujen, julkisen taiteellisen ja taideteollisen tuotannon, audiovisuaalisten aineistojen sekä tieto- ja viestintätekniisten ohjelmien lukumäärä 2 %**

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 9:

TKI-toiminnan määritelmää pitäisi vihdoin pystyä laajentamaan, vakiinnuttamaan ja avaamaan myös toimintana, joka tuottaa vaikuttavia yhteiskunnallisia ja sosiaalisia innovaatioita.

TKI-toiminnan osalta ammattikorkeakouluja pitäisi kenties kannustaa ja palkita paitsi täydentävällä rahoituksella toteutuneesta TKI-työstä, myös huippuluokan soveltavasta tutkimuksesta ja innovaatioiden käyttöönotosta. Tämä 1) parantaisi AMK: ien kilpailuasemaa KV-rahoitusten hankkimisessa (tutkimusreferenssit), 2) lisäisi AMK: ien vetovoimaa tutkijakoulutuksen omaavien henkilöiden työnantajana sekä 3) lisäisi AMK: ien TKI-toiminnan vaikuttavuutta.

10. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvoa ehdotetaan nostettavaksi 12 %:iin (nykyisin 11 %).

AMK-profiloitumisrahoitus (10 miljoonaa euroa) siirrettäisiin osaksi laskennallista rahoitusta, mistä johtuen TKI-rahoitustoiminnan osuutta tulee nostaa. Nosto toteutettaisiin laskemalla työllistymistä 1 vuosi valmistumisen jälkeen koskevan laskentakriteerin prosenttiosuutta 2 %:iin (nykyisin 3 %).

Pidättekö ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvon nostamista tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 10:

Työllistymisen painoarvon heikentäminen ei ole kovin tarkoituksenmukaista ottaen huomioon rahoitusmallin yleiset tutkimusten määrän kasvattamisen ja työllistymisen tavoitteet.

11. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin laskentaan esitetään muutoksia. Ulkopuolisesta rahoituksesta painotettaisiin kertoimella 1,3 niitä rahoituksia, jotka on ilmoitettu seuraavissa opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimusrahoitusta koskevan tiedonkeruun luokissa:

- 1. suoraan Euroopan unionilta tuleva puiteohjelmarahoitus tai muu laadullisesti kilpailtu EU-rahoitus;**
- 2. muu EU-rahoitus;**
- 3. ulkomaiset rahastot ja säätiöt;**
- 4. kansainväliset järjestöt;**
- 5. muu ulkomainen rahoitus;**
- 6. kotimaiset yritykset;**
- 7. ulkomaiset yritykset.**

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 11:

Business Finland sekä kotimaiset rahastot ja säätiöt tulisi olla niin ikään painokertoimen piirissä.

Yleisesti Diakin etu olisi, mikäli TKI-rahoitusmalli pysyisi nykyisellään, koska Diakilla ei ole juuri lainkaan TKI-tuloja rahoituslähteistä, jotka ovat korkeammassa korissa. Toisaalta TKI-rahoituksen vaikuttavuuden näkökulmasta yritysrahoituksen painotus on yleisesti perusteltua ja auttaa linkittämään ammattikorkeakouluja paikalliseen työ/elinkeinoelämään ja toisaalta muutokset kannustavat myös suuntaamaan rahoituksen hakemista kilpailluista EU-rahoitusohjelmista, yrityksiltä sekä ulkomaisilta toimijoilta.

12. Julkaisutiedonkeruun luokkien laskentaan rahoituksessa ehdotetaan muutoksia. Luokkiin E1-E3, F ja I kuuluvien julkaisujen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 0,4. Luokat E1-E3, F ja I ovat:

- yleistajuiset artikkelit lehdessä tai kokoomateoksessa sekä yleistajuiset blogikirjoitukset (E1);
- yleistajuiset monografiat sekä vertaisarvioimattomat tieteelliset erillisteokset (E2);
- yleistajuiset toimitustyöt (E3);
- julkinen taiteellinen ja taideteollinen toiminta (F);
- audiovisuaaliset aineistot ja tieto- ja viestintätekniset ohjelmat (I).

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 12:

Julkaisuluokkien rahoituksen selkeä segmentointi on perusteltua, koska se palkitsee julkaisuista, joihin on käytetty enemmän resursseja ja vähentäisi julkaisumittariin liittyviä negatiivisia lieveilmiöitä.

13. Korkeakoulujen vuosien 2025 ja 2026 rahoituksen laskentaan esitetään sisällytettäväksi muutosrajoitin.

Korkeakoulun rahoitus, joka ei sisällä strategiaperusteista rahoitusosuutta voisi vähentyä yhteensä enintään 3 prosenttia verrattuna edellisen vuoden rahoituksen tasoon, joka on suhteutettu rahoitusvuonna käytettävissä olevaan laskennalliseen rahoitukseen. Rajauksen laskennasta aiheutuva mahdollinen alijäämä jaettaisiin korkeakoulusektoreittain korkeakoulujen kesken niiden rahoituksen suhteessa. Vastaava rajoitin oli voimassa vuosina 2021-2022.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 13:

-

Muuta lausuttavaa ehdotuksesta

14. Arvionne ehdotuskokonaisuuden vaikutuksista korkeakouluille, korkeakoulujärjestelmälle ja yhteiskunnalle

Muutokset itse mittareissa ovat maltillisia. Muutokset kertoimissa ovat niin pieniä, etteivät ne todennäköisesti juurikaan kannusta merkittävään toiminnan muutoksiin ammattikorkeakouluissa.

Kilpailu ensikertaisista opiskelijoista tulee kuitenkin kiristymään.

Samoin rahoitusmallin muutokset ovat yksi lisäperuste jatkaa toimia, joilla pyritään auttamaan opiskelijoita valmistumaan määräjassa.

15. Mahdolliset muut huomiot ehdotuskokonaisuudesta tai asetusluonnoksista

Suomi tarvitsisi nyt yhteisen korkeakoulutuksen rekrytointihankkeen kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden houkuttelemiseksi. Nyt toimijat hukkaavat resursseja toimiessaan yksin. Lisäksi työnantajien asenteiden muutos olisi tarpeen, sillä tällä hetkellä on vaikeuksia saada harjoittelupaikkoja AMK-opiskelijoille.

Muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksista

16. Työryhmä teki myös ehdotuksia, joita ei säädetä asetuksilla. Näitä olivat mm.:

- **Yliopisto- ja ammattikorkeakoululait mahdollistavat sen, että OKM voi myöntää korkeakouluille myös tuloksellisuusrahoitusta korkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella. Työryhmä ehdotti, että laskennallisen rahoitusmallin ulkopuolella otettaisiin käyttöön korkeakoulujen kesken kohdennettava erillinen kannustepalkkio vaikeammin mitattavien toimien kohdalle (esimerkiksi työ- ja opiskeluhuvinvointi, johtaminen, sidosryhmäyhteistyö). Kannustepalkkiota ei välttämättä kohdennettaisi joka vuosi. Tarkasteltavat teemat voisivat myös vaihdella vuosittain.**
- **Työryhmä katsoi, että tarvitaan syvällisempää tarkastelua isoista järjestelmätason muutostarpeista, sitä tukevista rahoitus- ja ohjauskäytänteisistä sekä tarvetta uudistamisen tutkimukselliseen tukeen. Tutkimus- ja arviointitietoa hyödyntävä valmistelu tulisi käynnistää mahdollisimman pian.**

Mahdolliset huomiot työryhmän esittämistä muista ehdotuksista:

TKI-toiminnassa esittäisimme kokeiltavaksi /kehitettäväksi mallia, jossa korkeakouluilla olisi oman profiilinsa mukainen status jollain tietyllä asiantuntijuusalueella. Status takaisi automaattisesti roolin hankkeessa/kokonaisuudessa, jossa korkeakoulun osaamista hyödynnettäisiin ilman perinteistä hakumenettelyä, jossa konsortiot kootaan aina alusta uudelleen. Tällaista Expertise-statusta voisi hakea kahdelle vuodelle ja se takaisi roolin myös isoissa konsortioissa.

Toinen vaihtoehto olisi palkita korkeakouluja TKI-toiminnan tukipalvelujen fuusioista, jolloin ainakin sillä osa-alueella saataisiin joitain kustannushyötyjä nykyiseen verrattuna.

Merasto Merja
Diakonia-ammattikorkeakoulu OY